I экз. вес

Массо а мехкий пролетареш, вlaшarlxxeтal

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьлла 1923 шера дена • КРА, 27 февраль, 1975 шо. • № 38 (8271). • Мах 2 кап.

ЕРРИГСОЮЗНИ ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

Укх шера, 21 февралехь ший тайпара хоьхха ц1ей тlе «Чечингсельстрой» треста Пlааев Ахьмад цlейца волчу автотранспортни конторо бохкхой. Дlадаьхначу шера шийлагlа кварталехь Ерригсоюзни социалистически яхье баккха-бакка къахьегама толамаш, цкхарах цу яхье хьалхара меттиг а хьоьжаш, цунна елар СССР Минсельстройн гlишлошьерий профсоюза ЦК-ан карара-кара тела Цlе байрахьи 3750 сом ахча премии. Иштта автотранспортни контора коллективана цу дийнахьа елар «Чечингсельстрой» треста постройкома карара-кара тела Цlе байракх а. Уж деза совгlаташ вlашитта шоьлагlа ду цунна.

Деза совгlаташ дала доагlаш деана хилар хьахьоьх вlаьхачна шера транспорташцаьш дахкана къахьегама толамаш. Халкъа бохкхийн муть дlа-кха бахьара шера план 121 процент кхоачаш а еш, планагlа лаьрхlачул совгlа цар дlа-кха бихьео 161 эзар тонн мухь. Къахьегама оьсарлла лахбара задани 10 процент тlехкхоачанйина. Планагlа лаьрхlачул совгlа пачхьалкхенна 90 эзар сом пайда бер. Уж толамий ххи тlа а лаьхдоьш толамаш кхоачанпьй цар укх шера хьалхарча шина бетта задани.

21 февралехь хиннача предприятье болхлой собране Ерригсоюзна социалистически яхье хьиларе къахьегаме белгалваьнначн АТК 36 болхлочох елар «1974 шера социалистически яхье котвьиннарш» аха сийлен значокаш. Царна юкъе ба водителаш Богдасаров Владимир, Битерсултанов 1абдулла, Абалиев Муса, Алиев Хьашат, Муталиев Iийса, Шемаков Илез, Трухин Евгений, кхы дукха бараш а. Юкъера лаьрхlача хlара сменагlа цаlех норма кхоачанаш а еш, хlайлехьа тlехкхоачанъеьй цар шоай пхе шера задани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1975 шера 14 февралехь арадьнначa СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указагlа 1974 шера халкъа бохкхама планаш а лаьттамарех хьайбанхарех йоаьа продуктам дукхагlа кхачам кхоачамбаь бохкхарах халкъбохкхама планаш тlехьа декхараш кхоачамдара тlехьарча Ерригсоюзни социалистически яхье толамаш дахкарха хьиларе къахьегарех СССР ордешани медалаши еаний РСФСР шерта болхаме хьалдамттармента.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ГIОЛЛА

ЛЕНИНА ОРДЕН

Бимиргаева Надежда Давыдовна — Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза болхлочо.

Самбиева Билкиса — Урус-Мартановски района Урус-Мартановски совий совхоза доярка.

Саварбиев Мудага — Грозненски района № 15 йолча «Грозненский» шурий совхоза бокъхагlа волча жа 1уна.

Саурин Андрей Михайлович — Сунженски района «Победа» ахча колхоза хьаьний фермин заведующий.

Чапаев Сум-Iунара — Шалински района «Автуринский» совхоза бригадира.

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН

[illegible]

ахча колхоза бокъхагlа волча жа 1уна.

Дакуев Мулада — Надтеречни района «Знаменский» комсий совхоза тракториста.

Джамбулатова Небеш — Грозненски района Ермоловски птицесовхоза доярка.

Даутаева Нахапу Мукуевна — Надтеречни района «Надтеречный» комсий совхоза бригадира.

Дзыгин Иван Павлович — Сунженски района XX партсъезда цlерагlча колхоза звеньевой.

Дорошенко Сергей Яковлевич — Шелковской района «Коминтерн» ахча колхоза жа лелаю ферма заведующий.

Дулаева Джу Алиевна — Грозненски района Старо-Юртовски птицефабрика кхо тlара охалазараш лелаечо.

Зелимханов Ваха Якубович — Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза [illegible]

[illegible]

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

Производственни мощностaш хьалъяра ханаш лоацъяр, уж сихагlа болх бе йолаялийтар, керда ярош караерзаяри йолаш ярех пайда дикагlа эцари духьа социалистически яхь йоаржаяра яйгачеи кхачани промышленноста доакъой, гlишлошъеча организацейи предприятейи коллективаша дlайолаяьча инициатива хьакъехьа

КПСС Центральни Комитето ныоблагlаьй Украински ССР, Белорусски ССР, Молдавски ССР, Ивановски, Ленинградски, Московски, Ростовски областий яйгача, кхачан, чкъьарий, дукхе шурийи промышленноста гlишлошъеча организацейи предприятейи, цхьайолча машинашъеча заводий коллективаша производственни мощностaш хьалъяра ханаш лоацъяр, ханал хьалха уж болх бе йолаялийтар, керда ярош караерзаяри, йолаш ярех пайда дикагlа эцари, цу хlонай чотах кхы тlа а тlехдина продукци арахоаь[illegible]

[illegible]

СССР Госплана, СССР Госснаба, [illegible] министерстваштеи ведомстваштеи [illegible]

[illegible]

ПРОИЗВОДСТВЕННИ МОЩНОСТАШ ХЬАЛЪЯРА ХАНАШ ЛОАЦЪЯРА, УЖ СИХАГIА БОЛХ БЕ ЙОЛАЯЛИЙТАРА, КЕРДА ЯРАШ КАРАЕРЗАЯРАИ ЙОЛАШ ЯРЕХ ПАЙДА ДИКАГIА ЭЦАРАИ УКРАИНСКИ ССР, БЕЛОРУССКИ ССР, МОЛДАВСКИ ССР, ИВАНОВСКИ, ЛЕНИНГРАДСКИ, МОСКОВСКИ, РОСТОВСКИ ОБЛАСТИЙ ЯЙГАЧЕИ КХАЧАНИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ДОАКЪОЙ ГIИШЛОШЪЕЧА ОРГАНИЗАЦЕЙИ ПРЕДПРИЯТЕЙИ КОЛЛЕКТИВАЙ 1975 ШЕРА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС ЦК-ено СССР Министрий Советов, КПСС ЦК Генеральни секретаря новкъоста Л. И. Брежнева ше а дайтача воаршао дегаш вроттадаь йолча Украински ССР, Белорусски ССР, Молдавски ССР [illegible]

[illegible]

Украински ССР-е гlолла

[illegible]

Яхьа инициатораша лаьрхlад хиланза яргlоаца ресурсаш цу доакъой гlишлошта тlаерзаяра, долаш долча кхоачамех пайда дикагlа эцара, къахьегами производствой вlаштlехьинкхара толашагlа йола методаш, керда прогрессивни гlишлой материалаши конструкцеши кхьелхьара наькъаьа капитальни вложенеи шера план 25 декабрь хьатlаотташ кхоачашъя. Гlишлойн монтажини балхаш тlехдика чакх а даьха еррига производственни мощностaш, чуlа цlенош культурно-бытовой объекташи болх бе йолаялийта. Промышленни предприятей декхарашка отта даьлд хьалха латтача бригадай опыт, Социалистически Къахьегама Турпалий — производстви новаторий опыт шерра юкъеххьияга, квалифицированни кадраш шоай хаппахьа кийчъелга. Шефски новкъостал дечa хьасапе комсомольски организацеша комсомольски путевкаша [illegible]

[illegible] Днепровски шурий заводаш; 7 ноябрь тlакховчаш Киевски дулх чаккхдоаьа завод, ханал бутт хьалхагlа — Бершадски чкъьарий цехера, Комиловски Майоровски чкъьарий болхамашкара [illegible] эксплуатаце дlадаьа; Донецки кlадаш деча комбинатере 25 миллион метр кlадаш ерахецаргдола, Днепропетровски гормолзаводерей Теофипольски шекар деча заводерей мощносташ ханал хьалха дlаьае. Норматив[illegible] 9 бутт хьалха производственни мощносташ карерзаергья Коростенски фарфоровч Буднски фаянсони заводий коллективаша; Роменски гардинно-тюлевни фабрика коллективо — кхо бутт хьалха; пхьа бутт хьалха — Донецки кlадаш деча комбинате [illegible] тканаш фабрикай, шекар деча массехк заводе, Котовски [illegible] заводa коллективаша.

Йолаш йола производственни [illegible]

Белорусски ССР-е гlолла

[illegible] «Лукомль» ахча чкъьарий питомник, Березовски дулха комбинатерей Чауссни льнозаводерей мощносташ ханал бутт хьалха эксплуатаце дlадуга [illegible]. Оттаеча ханал хьалха эксплуатаце дlаяда адмlад чуlеча цlенош коммунально-бытовой гlулакхаштей лаьрхlа дукха объекташ. «Лукомль» ахча чкъьарий питомникa коллективо декхар тlайлод керда мощносташ нормативни ханал шу хьалхагlа карерзаре, хlиэтта Могилевски льняни деча комбината, г. Минскерча йий дечей дулх чаккхдоахачей заводий, Березовски дулха комбината коллективаша — плановa хана [illegible] — кхоь бутт хьалха. Лакхлургба йолаш йолча мощностех пайда эцара боарам.

Уж мероприятеш чакхъяхара чстах республика предприятеша оттеньча цхьанал совгlа, хьаьергьа 92,5 миллион сома мехьа продукци, кхо тlа а хьаьергьа.

Молдавски ССР-е гlолла

[illegible]

Ивановски областе гlолла

[illegible]

Ленинградски областе гlолла

[illegible]

Московски областе гlолла

[illegible]

Ростовски областе гlолла

[illegible]

IX НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ СОЮЗИЙ ЮКЪАРА ПРОФСОЮЗИЙ КОНФЕРЕНЦИ

Селлаь Грозне Ленина цlерагlча культура Дворецe хилар IX Нохч-Гlалгlай областной [illegible]

[illegible] вала дир: нов. Ведерникова — В. И. Ленина цlерагlча Грозненски механизьта чаккхарахеча [illegible]

[illegible] новски района «Новосельский» совхоза директора, нов. Лечиева — Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета студента профкома председатела заместителя, нов. Саргсеева — «Красный молот» завода № 14 йолча цеха вокъхагlволча мастера, цехкома председатела, нов. Индиевас — гlишлоргъевий гlишлой индустре болхлойн союза обкома председатела, [illegible]

[illegible]

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХЕТАМ ЛУШ

КОЛЛЕКТИВА БАРТИ ЦХЬОАГӀОН ЧӀОАГӀЪЯРА

КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкоман вуьззалгӀа пленумо хьахийна оттаманна партторганизацерех цаӀ да къахьегамна коллективашта интернациональни кхетам балар. Из дакъар тха партийни организаце хьалхашха тӀехьтарчаре къамаш болча боахкашта, сменашта, цехашта юкъера къахьегамаш вахарен гӀулакхаш тоадарна, царна юкъе шергӀа социалистически яхь йоаржаярна, тхоашта гарга йолча предприятешца доттагӀалу бувзамаш чӀоагӀдарца, коллективе шерра массово-политически, культурни - просветительски болх барна.

Тха заводе къахьегаш ба 20 къаман бола нах. Царна ба нохчий, гӀалгӀай, эрсий, татараш, украинцаш, эрмалой, кхыбараш. [illegible] Эрсехи кхача къамехи [illegible] долаш укх тӀехххьарча хана заводе [illegible] производства дика [illegible] гӀалгӀаехи йола нах. Царех ва механик З. Багиев, [illegible] мастер А. Васаттов, завода директора заместитель М. Парагульгов.

[illegible] Къилбаседа Кавказ, Дагестана, Чечено - Балкхарой республикий, Ставропольски края, Волгоградски областа [illegible] уйшиӀ болх [illegible] Из бола юкъелхьа. Цхьана кхьенна хьалха къаьмаш болча наьха къахьегаман гӀулакхаш вахар. Ӏовдалаш доаррна изам а чӀоагӀагӀа [illegible] Сийлахь - йоккха Даьхе, [illegible] ХӀаьта дег-уйла тха а, шоай а цхьетаран декхараш юкъарех хӀарпа уж кху а гаргагӀа хет, царцара безам совбоал.

Ди тӀехьа чӀоагӀлуш лаьтт Нохч - ГӀалгӀай хьалхбоалеш Пятигорски лакокрасочни Минеральни [illegible] городера мугаш ечен заводий коллективашца доттагӀала бувзамаш. Пайдане опыт дӀа-хьа эцар духьа цу предприятешка яха [illegible] В. А. Гусар, мастер М. А. Гуляева, аппаратчик А. Тюпа.

Тха берригаш хӀана бац вешта бетта коммунисташ «Знание» общества членаши интернационализмах хьалхьай доттагӀален хьинар доле пропагандисташ ба. ХӀанзле укх хараьча шера производствени объекташка, цехашка кхоь лекци [illegible] интернациональни дешаех яьцц. Цар темаш: «Советски патриотизмах социалистически интернационализмахи», «Кагирхой чӀоагӀбенна интернационалисташ болаш хьалхкебар», «Халхьий доттагӀалца — вай ниц».

Коллекцехьча къахьегамхой барт чӀоагӀбара, уж доттагӀала ухалашка хьалхкебара лекциш, беседаш ярах кхоачам баъ Ӏаш партийни организаци. Из болх беча шерра пайда эц оаха политинформацех. Партийни бюрос оттаьча графикагӀа хан-хеннаьа чакхйоаъ сра уж: цехашка сменаш хуьцалуча хана хӀара беттарча шоллагӀчех виъалгӀчех эрача денош. Цига духьа уттаду хешаш укх тайпара да: «Нохч-ГӀалгӀайче советски халкъа барт тайпача дизале», «СССР халхьий доттагӀал — вай мехка низ совбоаъ лаьа», «КПСС XXIV съездо къахьегамца коммунистически гӀулакх долаш хьалхкебарах», кхыдараш.

Коллектива интернациональни кхетам луча лоархӀаме меттиг дӀалоаъ партийни комсомольски дешара системас ера эа хьинтеша. Цига дешаш барваш Даьхен деррига къамаш деаш, шоай коллектива, района, республика карагӀдьниар цар новкъосталца мера де йиш боапан хьалхар ден тайпа болаш, дай революционни, тӀамаш, къахьегама сийлен гӀулакхашта тешаме болаш хьалхкебу. «СССР-е къамин дош къоастадар — социализма сийлахь - дожна карагӀдьинар», «Къахьегамен обществени доахкьейцев коммунистически гӀулакх долаш нах хьалхкебар» яхача темаех теоретически конференцеш чакхъяькхай.

Шей саниа деаду тха заводе къона болхлой Советски Эскаре гӀулакх де накъабахар. Царна ловпа боакхаш къахьалаш ду коллектива ветерана, переаниц соргӀатаца тел. [illegible] дӀа а бакъ эскаре гӀулакх деш болча кагийча наха ухийта кахьаташ. Цирца даим бувзар дӀаттебеш я тар комсомольски организаци. Цудухьа, тамашал а агӀап эскаре гӀулакх дах баьнараш шоай заводе къахьега юха боагӀаш хьадара.

Коллектива интернационалически кхетам балара ахтун боалий [illegible] хӀана - да Къилбаседа Кавказа сийлен моттигашка, турпала-городашка Волгоградке, Севастополе экскурсеш вахта а.

Завода партийни организаци администраци боагӀаш бола тоала ю болхлой, къасттехьа нохчеи гӀалгӀаехи бардй, квалификаци денаа боаваш лаьгбара. Иштта, завода хотагӀа моттигерча къамех бола шн сар межвузовска институте, цаӀ Новочеркасски политехнически институте, шиъ гор. Перми квалификаци лакхъяча институте деша вахийта.

Тха заводе болх беш а ях коммунистически къахьегама бригада. Царна кулгалдеш ба коммунисташ вв. А. Васаттов, С. А. Васкаян, А. С. Нестеровой, Р. А. Саркисян, М. А. Гуляева, З. Багиев. Уж кулгалдой ялара соргӀа агитатораш политинформатораш ба. Цар шоай производственни участкашка парте чурчех возхьарчи политикаш, халхьий доттагӀал чӀоагӀдарах, кхыча денаех лаьпя хан-хеннаьа къамельаш ду. КӀоал шоая [illegible] радиогазета редактораш Н. Мигомадовей В. В. Юхновской эрсий нохчийн меттала передачаш ю. Цига духа пачхьалкхен план кхоачашъярах, социалистически яхье хотбьинарий шӀераш шерра дӀайоаьийт, къахьегамца технологически дисциплина телхаераш белк баш белгалйоах.

ХӀара къахьегама участке «Боевой листокаш» лаахаа, заводе бетта цкъа «Химик» яха газет кийчду. Цар заводе коллективна а, мехка а вахаре хинна лоархӀаме событешь дӀайоаьийт, социалистически яхье яьиц къахьегача цехий, бригадай коллективий балха лоташ ю.

Цу берригача балха боагӀаш бола лостам телаш я завода партийни организаци, хӀаьца коммунисташ коллектива барт чӀоагӀбеча новкъера дакий гӀулакхаш гойташ ба. ХӀана къахьегамхой идейно-политически сакхетам кхы а лакхагӀа боарама болашдаш уж 1975 шера ярен социалистически декхарши кхоачашдеш айцагӀбоах оаха. Укх караьча шера цар толамаш доккаргхьаьра тешал ду КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенешех парте Центральни Комитето партега, советски халкъага даьиа Кхайкаралон чӀоагӀа хьинар айдаь уж къахьегаш хилара.

И. ГРИГОРЬЕВ,
химзаводе партийни организаце секретарь.

Ханал ах бутт хьалха

Пятилетка тӀехххьарча шера алдаре оке шера планна кагал цьана кхоачашъяра тӀегӀертта цьироран ираттейне Карабулакска химически реагентий завода болхлошта доаза къахьегама толамаш лерга доигра дикагӀа хул. Цига ирахеча ФХЛС яха химически реагенташ иразевара шиш бетта тӀеэн ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй цар. Февраль бутт боалехьа заданел совгӀа арахецаргья заараш сомий мехьа химически реагенташ.

Продукцеш реализаци яр шиа бетта хӀое в 111 процент кхоачашъеш хьайоагӀа завода коллектив. ХӀанзалехьа планал совгӀа цашида йьакхай 83 эзар сома продукци.

Къьестта укх къахьегарца белгалъяьккхай цига Болтовская Вера Георгиевна керте латта «Бе яха сиена.

И. КОСИЧЕНКО,
тха штате йоаца корр.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода болхлошта юкъе эржача социалистически яхье укх тӀехххьарча шерашке массаза а хьалха латташ хьовгӀа потелщиков, къахьегамен тӀемен ветеран Конарев Иван. Завода сийлен Доска тӀа хьанлела доаш цун портрет.

Юкъера лаьрхӀача хӀара сменагӀа нормаш 150—180 процент кхоачашъю цо. Конарева ХӀана тӀайоагӀача пятилетка хьалларча шера календарагӀа къахьегаш ва из.

СУРТА ТӀА: потелщик И. Конарев.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИЙЛАХЬ ЙОККХАЧА КОТАЛОН 30 ШУ ДИЗАРГА

КЪАХЬЕГАМЕ А ТӀЕМ ТӀА САННА

Эскаре гӀулакх деш вар Дарсигов Исакхий Махьмад.

Духхьашха Дарсигов Махьмад юкъе вола советски эскар лира тӀом беш хилар Каунаге. Тельне яха городал [illegible] лаш. Лоацача хана вай мохк дӀалаца дега боаш тӀом болабаь фашистски гӀаьрахой дорхбенна латаш бар, хӀана аьича цар лаьрхӀар чакхдаргдоацилга дӀахайтар советски бӀухоша, вешин дуаш Исакхий Махьмада. Уж шакхае город хӀара лаьттан чӀегилг, хӀара цӀа къуисаш фашистех мукъаьыккхар вай бӀухоша, — йоах Дарсигова. Цул тӀехьаеӀа шайра латаш Махьмад юкъе волча эскара доакъоша моастагӀчох мукъаьыккхар Каунаге. Тельне яха городаш [illegible] хьа моттигаш.

Шаькха бицлургбац сона Рижски залив моастагӀчунгара хьалхкхарах лаьтта тӀом, яхаш дагалуьи Дарсигов Махьмада. Фашистски гӀаьрахой из дукхаэнш дукхагӀа бар, цкъабоахьалла шоай са ца кходеш, баьарах ах мерзаш турпала латаш дикача 12 дийнае 224 полка бӀухоша йоахайр дорхбенна латаш хинача моастагӀий чӀоагӀаде. Города тӀехьа город, юрта тӀехьа юрт йоаккхаш Ленинграда тӀакхаьчар тхо, йоах Махьмада. Цу тӀом тӀа аьтта кулга чов а хийна госпитале вахьар Махьмад. Госпитале уллаш йоаккха ха чӀоагӀа морта дӀайодаш санна хетар цунна. Пийбутт боаллашехьа аййрра аравахьар из. Юха а хьалхарча мугӀарашка волаш фашисташта тӀом беш хул Дарсигов. Выборг яха город хьайоаккхийча лаьттача къизача тӀем тӀа шозза-кхозза хӀана бац эвна дукхагӀа ниг бола моастагӀа 35 километр тӀехьашка а воаккъиш из город мукъайоаккхаш баь хьеээ тӀом бицбоала йиш йоацилгах дувц цо.

Цига майра лепал вайна мотт барх Исакхий Махьмада ешай «За отвагу» яха медаль. Дай-мехка тӀем тӀа майра латташ хилдарах кхи а массейг медаль сеннай цунна. Царна юкъе а «Германе эшаран» яха медаль а. Из пачхьалкхен совгӀат къьестта боча да Махьмада фашистски гӀаьрахой эшар йоа сийлаьхь - йоккха котало яьккха 30 шу дузача дейна иккъадоаахча укх деношка.

Фашистски Германега яьтта къизза тӀом чакхбаьлар. Халкъа боадама масса а долча доакъошка чӀоагӀа эшар къахьегама хулгаш. 1945 шера города Алма-Ата токарь волаш къахьега волалу из. Дайтта шу дизад цу профессех тӀем тӀа санна новкъосташта хьо кхам телаш коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча Грозненски ремонтно - механически заводе из къахьегаш вар. Предприяте эгтара дикагӀа лоархӀаш вола токарь ва Исакхий Махьмад. Юкъера лаьрхӀача дӀара сменагӀа нормаш шоззи - кхоззи тӀехкхоачашъю цо. ВуьзалгӀа пятилетка задане яьш шера кхоачашйийр, хӀаьта укх пятилеткачу задане ши шу а далалехь кхоачашдир завода дикагӀволча токара. Шийна лела латтача цхьаболча токарашо кийчдеча продукцех шоазза дукхагӀа продукци цо кийча ца нагалва сменаш дӀайоаш, — йоах из къахьегаш волча механически цеха кулгалхоша. Оцарие къахьегарна совгӀа цо кийчъя продукци дикен тӀехдикаи наза хилийтар Дарсигов Махьмада. Шийн тамагӀа а доацаш ОТК болхлой тӀакхьожаш боацаш къахьегача цун дукхагӀйола продукци дазвод ерзачьарча механизма дӀаухийт.

Завода дикагӀволча наставникех-лоархӀеш ва Махьмад. Укх тӀехххьарча иттех шера 15 къона специалист кийчъя цо. Шоай хьехархо санна балха тӀа дика ха йоалаш оасаре къахьегаш ба уж. Царех доккъа лд хьалхарчо. Массе хӀана а шоатгарагӀа эшаш уж шийна тӀабалхаара чӀоагӀа дега тоам хул Махьмада. Царна дӀа хоэр дӀахьеш шийн опыт дӀаду, токара профессе къайленаш йовзийт. Цудухьа массане а лоархӀаш сийлаша ва из.

Иштта къахьегаш предприяте дикагӀлелча гойиама эгтара хьалхарчарца [illegible] коммунистически [illegible] ударник яха сийлен цӀи. Цу дӀера сий даим лакха а доаттадеш хьинаро къахьегараш совгӀа обшественни балха тӀа а дикза дӀакъа лоац цо. Шенех диззаи кхоачацу Дарсигов Махьмада профсоюза цехкома член, Ленински района халкъа суда заседатела, къахьегамхой Грозненски горсовета депутата декхараш. Шийх тешаш беннача харжархоша духха наказаш тӀехкхуьн цунна. Цхьабакъьа, бахкара вуьлча цар тӀаденачa гӀулакхита хьож Махьмад, каст-каста шайна тӀаденачa гӀулакхах лаьца дувца дешаш уиттаду горисполкоме, уж хьестаду. Иштта [illegible]

Исакхий Махьмада даьхача шераш хьинарш [illegible] даьха башха - дика къахьегама толамаш дезача совгӀатаща белгалдийра. Цунна ешай «Знак почета» яха ордени ленински юбилейни медали, «Сийлен наставника» яха знаки. Предприяте сийлен книжка тӀа дӀаязьяьй цун цӀи. ХӀаьта тӀеэйна Сийлен грамоташ, къахьегама книжка тӀа дӀаяздеш яьха баркалаш дукха да.

Башха - дика производственни обществени халарна совгӀа шиа дезаьа дика цӀен да а ва Исакхий Махьмад. БоагӀача тайпара кхетам, хьехаш луш хьалкхебьй Махьмада шиа дезал. Цхьайтта дезалхо ва цун дезале. Йоӏ Тамара дешаш я городе Орджоникидзе медицински институте, шоллагӀйола йоӏ Фатима Нохч - ГӀалгӀай пачхьалкхен университета физико - математически факультете тӀехдика дешаш къахьегамхой Ленински районсовета депутат йолаш я, хӀаьта воӏ Московски духха - шурий институт чакхйоаккхаш ва. ЗӀамагӀволча берий дикек тӀехдика школе дешаш да. ХӀанзарча заман вазза воӀ хилярах тарра дезала а цитта ше къахьегаш волча завода коллективо а чӀоагӀа лоархӀаш сийдеш ва Дарсигов Махьмад.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТӀА: токарь, къахьегамен тӀемен ветеран М. Дарсигов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ӀаьржачА форда Краснознаменни флот. Боевой политически кийчоа тӀехдикача толамаш накъабаьккхаб Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен дикка тӀемалой-черноморцаш. Доакъошка, подразделенешка, кемаш тӀа шерра ваьршай тӀема кийчо лаьтъяра, герен тӀема техникин тӀехдика Ӏомаьре а цун кхом йара а тӀехьара социалистически яхь.

СУРТА ТӀА: похолера ватерага. Хьалхарча плана тӀа боевой политически кийчон отличник матрос Бобрицкий Александр.

Ю. Ильюша сурт.
ТАСС фотохроника.

КОМСОМОЛЬЦИЙ СИЙЛЕН ГӀУЛАКХАШ

1941 шера хьае йолайр Каспийски фордагара доша Минеральни водашка кхаччалца йола 800 километр йӀаьхо йола тӀема чӀоагӀалеаш. Уж хьаеш бар гӀулакхера нах, колхозхой, ФЗО, школай дешархой, цӀен-боалой, студенташ, кхыбараш. Берригаш а 82 эзар болх бар из боах беш. Царех 60 процент гарга бараш 18 шерагара 26 шерага кхаччалца ха йола кагирхой бар, кхо эзар комсомолец а волаш. Царех хӀаране хьалтасса дезар 100 совгӀа кубометр лаьтта, хӀаьта 200 километр ахла дезар оре дӀоалал. Духхьал Грозненга гонахьа 140 километр данехха дезар из ор. 20 градус шелал, 30—40 сантиметр лоа уллача хане де дешин вар [illegible]

Шоашкара къахьегама дисциплина, болкха сакхетам, къахьегама турпалад гойташ шоай новноцта, йижараша юкъе бола беш бар кхелета кагийнах, мехкарий, комсомольцаш. Цар йоахар сангараш, ораш, хьайора бӀаьп доташи дзоташ. Къахьегама эскархошта юкъе комсомольцаша араехар «ТӀема листокаш», «молнеш», художественни самодеятельноста сийреш йора. Нохч-ГӀалгӀайчерие тӀема духьалара чӀоагӀаленаш хьалъяра ена СССР оборона Пачхьалкхен Комитета задани хана хьалха кхоачашйир.

Цхьабакъьа, вай тӀема духьале йоха в нь Грозныйв Бакуи дӀалаца гӀерташ массехказа цнй хур дир фашистски эскаро. Цар планех 24 августа дӀадаша езаш яр Грозный, хӀаьта Баку—1942 шера сентябрь бетта. Лоацача хана мехкаьтта Грозненга гонахь хьахье езаш яр цхьашкха хӀана чуваргдоаша тӀема чӀоагӀалене.

1942 шера 29 августа кийчехка арадаьлар парте Нохч-ГӀалгӀай обкомо, Грозненски горкомо, республика Совнаркомо Грозненга моастагӀа чувоссалургоацда тӀема чӀоагӀален го бе лаьна берригача къахьегамхошка даь кхайкарал.

Цу гӀулакха дег тӀара раьаа хиеча мон дезар республика, город Грозне комсомольцашех кагирхошех. Сентябрь бутт бохалуш тӀема чӀоагӀаленаш еча бодах беш вар 800 комсомолец, вӀашагӀлецкхар комсомольско-кагирхой взводаш. 10 отделени. Оборонительни лине оргборое кулгалден хиьвача 69 комсомольски цхььенпарча организаце вӀашагӀкхийтар комсомольцаш. Комсомола городской райкомашта тӀачӀоагӀъиьлар цхьайола секретараш. Цхьаьнарча организацей секретараьна, комиссарий комсомола болча гӀоначаца цхьаьна хӀара сентора кагдь юкъе чӀоагӀа - политически болх бир ВЛКСМ райкомаша. Массаьаьв болх беш яр агитколлективаш, арахьар тӀема листокаш, «молнеш», плакаташ. Кертера декхар хӀаране балха норма кхоачаши тӀехкхоачашъеш елча, тӀема чӀоагӀаленаш хьалъя йоаржаьча социалистически яхье хьалха латтийта дар. ХӀаьта шоашкара массанаьна масал гойташ бар комсомольцаш. Тимошенко Клавдия керте латтача Старопромысловски, Изюмова Анастасие кулгалдаьча заводской участкашкара, Грищечкина Антонина лоаъ даьча Урус-Мартана юргзуча комсомольско-кагирхой подразделенеша 150—200 процент кхоачашйора хӀара денна йола задане. ХӀаьта денна 3—4 норма кхоачашйора Коваленкас, Кузнецовас, Саркисовас, Слободчиковас, Сурадовас, кхы дукхача комсомольцаша. Цу халача деношка дика йоазаш яр № 11 болча школа дешархочун Тамбовцев Володий, хӀаьта город Грознерча фельдшерско-акушерски школе дешаш хаьнача Чернышева Зинайи Афонина Нинайи цӀераш. Кагирхой дика кулгалхой шоаш хилар дӀахоьташ бар шоллагӀчех кхоалагӀчех комсомольски организацеита керте лаьтта Форова Евдокия, Остроумова Ольга. Укхаза дика вӀаштӀехьбаьккхабар наха юкъе бу политически болх, хан-хеннаьа араювлар тӀема листокаш, кийчъ а беш комсомоле хьайбора зикагӀбоала боаккаь, ВЛКСМ райкомий хьалара секретарий керте лаьттача бюроша трассе дӀа а ухаш хьайбора уж комсомоле. Шаькха зицлургдоацда хилар нох кагирхошта. БӀаьш гӀишлойерши болча йоаржаьча комсомола вайрека хьалдаьцар Даьхеиа, коммунистически партена мутӀахьа хила дош лора тӀема чӀоагӀаленаш еча хьалхие леллеча кагирхоша. Вай города гӀаьттарча цу халача деношка комсомоле бахар бӀаьш кагийнаьа мезкарийа.

Хьоаье беза комсомола Октябрьски Заводской райкоми хьалхарча секретараша Руденко Ни Ивановнаса Новикова Вера Львовнаса цу хана баьа боккха организаторски политически болх. Цаона дика боазар къона гӀишлошьераш, кагӀбараша комсомоле баха рекомендацеш а лелаш шоаш бора политически болх, трудармейцаша дӀа а утте къахьегар Оборонительни лине оргборос а трассе йора шийи заседанеш.

Нохч чӀоагӀаленаш а хинна фашистски гӀаьрахошта хьалхашка дӀаьттар танкашта духьала лаьха ораш, сангараш, доташ, дзоташ, баррикадаш, эккхама кӀоаташ, ловушкаш. 53 километр дӀаьха яр город Грознега гонахьа танкаш чу ца якхийта лаьхкха ор. 70 километр яр бувзама лаьрхӀа яьха сангараш, хьаьльар 5 километр баррикадаш, 16 километр гарга хьакесьаргий чӀоагӀаленаш. Иштта 1200 совгӀа тайп-тайпара окопаш яьтар, оттаьлар 8000 совгӀа танкашта духьалара чӀоагӀале. 400 совгӀа цыкабетона коллакаш, [illegible] 83 дзот, 138 дзот, [illegible] гӀаре.

Даьхено боккха мах бир цу бирсача, ерзача, [illegible] хьачачь гӀишлойерараш декхара, 1559 комсомольца «За оборону Кавказа» яха медалаш, ВЛКСМ 18 шерра [illegible] иштта 50 кхыйола пачхьалкхен медалаш елар. Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума грамоташ мехкеро совгӀаташ луш белгалбаьхар кхыболча къона гӀишлойерой.

ХӀанз тай советски халкъ Котален 30 шу дуза ха дезде кийчлуча хана дега ца техача дергдаш Нохч-ГӀалгӀайчен комсомольцашта цу хана карагӀдьнна уж доккхий хӀамаш. Цу хийча шерашка вай Даьхе тӀех ӀӀа а мехка юкъе а лораеш хиинарий хьалхарча мутӀараш хилар уж.

С. ПЯТАШ,
Оргбюро секретарь. Грозненга гонахьа тӀема чӀоагӀаленаш еча комсомольцашта волча восиптона гӀоча хиннар.

ТРАМВАЯЯ БОЛХ ТОАБАРА

Духхача бахача наха укх тайпара хаттараш ухийт: хӀана бу трамвайни транспорто болх во? Трамвай № 4 болча маршрутагӀа лелар лерттӀа вӀашгӀехьа дӀакар доаккхац? Ленина цӀерагӀча культура ЦӀа долчара юха хӀана ерз трамвай?

Ӏура-саралъ, дӀа-хьа боала нах геттара дукха хулча хана вагонаш хьаэьетта хӀана хул? Иштта цу дӀаьхье яхьл дукха хаттараш а хул.

Оттале доагӀаш, нийса дий уж хаттараш, белгалдеш кхоачамбоацараш? ДухкагӀча дааьхе нийса а доагӀаш да.

Фу де оа, фу ле лерхӀ укх шера а тӀалдагӀча шерашка къахьегамхой шоай дошкие а, лерттӀача хьалашка а бедаха, кино, театре, цӀа кхачайтара?

ХӀанз тарамвайн управлене инвентарни парке къаьнача а кердача а конструкце 152 моторни а тӀехьаоза а вагон я. Уж вагонаш Заводской района ерча № 1-ча 2-ча йолча депошка дӀаязьа я.

ЦхьоалагӀча депо вагонаш № 1, № 3, № 4, № 5, № 6 йолча маршрутех лел, ШоллагӀча депо чуйоагӀа вагонаш № 2, № 7, № 8 йолча трамвайни маршрутех лел.

Оаха лаьрхӀаох, города къахьегамхой хьинахьа а лерттӀа а дӀа-хьа кхувлара, къьестта балха дӀаудеш, сайренна баьхара чуухачи хана, хӀана дийнахьа 110 трамвайни вагон араяла еза города улицашка. ХӀаьта араювлараш 80—85 вагон мара яц, уж а хьалхарча смене, шоллагӀча смене, иштта дукхагӀа нах хулча хана.

Бийсана кхоалагӀча сменагӀа маршруташка 2—3 трамвай, цхьацаьйолча хана цкъ трамвайни вагон а мара йоац. ХӀаьта, № 4 йолча маршрутагӀа цхьаккха вагон а хилац бус ледаш.

ХӀана хул из иштта? Цу гӀулакха керттера цхьа бахьан да — водителешн вагонаш ца хилар. Водителех лаьца: лаьа тӀа 110 вагон араяьйтара трамвайни управление 300 водитель еш. Вонаш вар 208 водитель ва. Царех дукхагӀбараш бараш а дезал а бола кхалнах ба, кудухьа юкъера лаьрхӀача массаза болх беш 130—140 сас лерхӀа мегаргдац. Вешта аьлча, хилле безачарех, кхаш мара бац водителаш.

Цу хьалашка мишта вӀаштӀехьдаьккхача бакъахьа да нах дӀа - хьа кхувлаш. Тайп-тайпара вӀаштӀехьдаьккха тьежар тхо из дикагӀа мишта кха хьожаш. Эгтара бахьахьа хилаш сарахьен Ӏуйрен вагонаш дукхагӀа арахьар лаьаш тӀа дийнаьи бусе лаьараш кӀезиг а. Иштта кӀезиг-дукха теадир № 3 йолча маршрутагӀа трамвайни поездаш лаьаш. Цу лине тӀа яхьо соаьен поездаш, № 6, № 5 маршрутагӀа лела поездаш.

Трамвайни транспорта болх во бара шоллагӀа бахьан вагонаш кӀезига хилар да. Масала, № 2 йолча депо инвентарни парка КТМ-5МЗ яхача кердача 50 вагонех болх беш 20 вагон мара яц.

Тхьа итт вагон подъемочни ремонт эшаш латт. Цу тайпара сурт да № 1 йолча депо а.

ХӀана нийсденад из иштта? ШоллагӀча депора кердача вагонашта ремонт еш йола база бола бе йолаеаиа цхьа-ши бутт мара бац. КӀезига а бацке опыт, кадраш. Кхоачам хилал ца оборудовани а технологически оснастка а.

ГӀишлошъераша дукхача кхоачамбоацарашца елар депо эксплуатаце хьаьч. ХӀанз дертача а тхоай низаца деш да тхо: вагонашта ремонт елга вӀаштӀехьдоаккхалга а, технологически оснастка елга а, кадраш кийчъелга, гӀишлошъераша дита кхоачамбоацараш дӀадоахалга а.

Кердача вагонашта ремонт яра № 1 йолча депо пхьаьиркъа лаьрхӀа хьалъяьна бала вӀаштӀехьдалац иштталча вагонашта ремонт е.

Цудухьа нийслу № 4 йолча маршрутагӀа каст-каста трамвайни поездаш йоацаш. Цу бахьанаш вӀаштӀехьдалийтан Заводской районера духхьала Черноречье яхача посалке кхаччалца вагонаш ахийта.

ХӀанз шай торонех 55 сага чувоагӀа водителий кхоо курера кийчъеш а трамвайни управлени.

Укх шера сентябрь бутт хьатӀаккачалехьа 70 водитель кийче лаьрхӀаш оаха.

1975 шера нисаь бутт тӀехкачалехьа паркашка лаьтта болх беш йоаца кердa ерригa вагонаш тоае лерхӀ. Цул совгӀа, цу хаьалехьа кхи а 30 вагон дикачагра хьек тхо. Иштта цу хаьайехьа къаьна 30 вагон балха юкъера дӀаяккха а лерхӀ. Боккъонна ерзана къаьна вагонаш дӀа а кхӀа кердача балхахьа кхоачаш деп. [illegible] дезаш лаьаш лерхӀ 1976 шера.

Иштта, уж маршрутех чакхъяьхарах 1975 шера сентябрь бутт тӀехкачалехьа дийне маь арайахра лерхӀ 100—110 вагон, цу юкъе дийнахьа а бус а лелараш а йолаш. Цу гӀулакхаца пассажираш дӀа-хьа кхувлар доагӀача тайпара вӀаштӀехьдаккха лерхӀ оаха.

Пассажирашта дӀа-хьа кхувлар чӀоагӀа новкъарле ю наькъа - транспортни хаттараша, ва[illegible] технически кхоачамбоацараша. [illegible] шера [illegible] вӀашагӀкхетараех, [illegible] рельсаш тӀара шолараш, технически кхоачамбоацараш [illegible] бахьанех [illegible] маршруташ [illegible] ккхаш [illegible] города.

Хахахете а, [illegible] дукхагӀча дааьхе трамвайн [illegible] лаие боалахой [illegible] денаш.

Иштта, укх шера 16 [illegible] Ленина улица Пушкинска улицаи вӀашагӀкхетачера [illegible] къа службе мастера Ш. Д. Мудаева стрелочни перевода боагӀаш бола тӀаьшкаш ца лоаттабар бахьан [illegible] вагон рельсаш тӀера яьлар. Из хилаз эгтара дукхагӀа нах дӀа-хьа ухача — 16 сахьат 20 минут яьнчар хана, № 3, № 5, № 6, № 8 йолча трамвайни маршрутех [illegible] наш сохаль 7,24 вагоно-сахьат дьйлар.

24 январе 18 сахьат 7 минут яьнчача хана Мира улицаи Красных фронтовиков улицаи вӀашагӀкхетачча № 3 йолча маршрутагӀа лела трамвайни вагон № 7 йолча маршрутагӀа лелача автобусаца вӀашагӀкхетарца вагон рельсаш тӀера яьлар. Вагон сохаь лаьттар 8, 47 вагоно - сахьат дӀаьлар. Из кхоачамбоацар [illegible] автобуса шофер В. Ф. [illegible] трамвая водитель В. И. [illegible] валовах фе хилча балара.

Дукха дикагӀа [illegible] трамвая боалхоша пассажираша гӀулакх дара культура а. Цу дакъе [illegible] латтавараш [illegible] масала а гӀулакх дара культура толхаеш [illegible] [illegible] цу водителий, хӀана царех [illegible] цу сохь. [illegible] болх бита безаьба.

Дукха мотталаш [illegible] цхьацаболча пассажираша трамвая дисциплина толхаеш, къьестта № 8 йолча маршрутагӀа Новые Алды яхача посёлке районе. Цу сацача маттагашта пассажираш [illegible] лаьшта новкъостала болаш [illegible] да.

1975 шера Ленина улицагӀара трамвайни линии Пушкински улицага кхачалле дӀаяхкха лерхӀ.

ГӀишлошъерашкар трамвайни, хаьен уж баьаш 9 май тӀакхачалехьа чакхдаьа эскараш тӀемайнар. Нагахьа санна [illegible] эшачунца царна йоагӀара тайпара [illegible] йоаӀ цар [illegible] дош кхоачаш а деэда.

Жуковски улицагӀара трамвайни линии эксплуатаце [illegible] баларо города центре транспорт кӀезиг-дукха [illegible] а йоаккхаргья, Микрорайоне къахьегамхой дӀа-хьа кхувлар дикагӀа вӀаштӀехьа а доаккхаргда.

1976—1977 шерашка Орджоникидзе цӀерагӀча проспекта тӀара трамвай дӀахьекха лаьх хӀаа. Машиностроителий района Победы проспектаи Мира улицаи вӀашагӀа а латта. Цу шерашка дӀаьккха лерхӀ Ленина цӀерагӀча улицатӀара трамвай. ДӀахо лоллача шерашка города центр еррига а трамвайни наькъех мукъаьыккха лерхӀ, троллейбус а хьийца.

Хьалхара троллейбус 1975 шу чакхдоалаш йоладайта лерхӀ. Из леларгья машиностроителий [illegible] районе кхачалла. ДӀахо йол- ча хана троллейбус [illegible] города петрера мехка Старопромысловски, Ленина улиц чакхъяллалла.

Эзар совгӀа сег да трамвайни управлене къахьегаш. Цига [illegible] кхаш бола залонеш [illegible] дика йоахаш [illegible] города къахьегамхой дӀа-хьа [illegible] бисар махулда дикагӀа [illegible] тӀехьдаккхара.

Тхьа шу совгӀа да а хьоаркъара ца хьоьзаш ца хилийтари пассажирий оагӀонехи [illegible] бехк ца боаккхийташ [illegible] водителаш Н. [illegible] Д. А. Е. Симонова, Т. [illegible] наса, Н. М. Москаленкос [illegible] кхачар а ухаш къахьега.

Дика дӀабоалабьеш шоай къахьегама [illegible] лаца Х. Айбаева, Л. Барзиева, Э. Исаева, М. [illegible] ковас, иштта кхыдар а.

В. РАКИТСКИЙ,
Грозненски трамвайни управлене начальник.

МИШТА ІАНГАРА ДОАХ КХОЧАМБОАЦАРАШ ДУКХА ДА

Наурскерчу районан бохкаметтанчу хьайран Іангара мишта йоаш продукци алсамъяккхара, кхиэлаппа дтта дикхарам кхочамбоацара фу ду хьоажаш ...

[illegible]

хьелеши йола комплекс я цу боахаме. ДІалахача шера кирагІа 1650 килограмм шкха езаш хинмача 1453 килограмм мара шура йоаккхавланзар совхозе дІара кхоабача Іаттагара.

Хьалха шурій-товарни ферме долх тхо. Ферма территоре тІабодаш бола ...

[illegible]

раль бетта ... дІояла езаш хинмача 20 февраль тІакховчаш 130 тонн ...

Цу ферме шура кІезига йоаккхаш хилара керттера бахьан, доаллаш ... да. Из гучадаьлар доадаш учет лелаеча журнала тІа дьехача. ХІана а шура луш да хьаьл хьача ...

РЕЙД

[illegible]

ХАННАХЬА КИЙЧДЕ ФУ

БІаьстан бахташ ший каммалла тІа я долаш, уж тоаеш чакхдахара тІатеІІа кийчо ер ба дІаьд республика механизатораш, кхиш ... специалисташ. ХІаьта мишта Іалашц боахамаша бІаьсти дІалоча культурай фу?

Хьадхкйэ фу доацаш, цхьанагІа 90000 центнер бІаьсти йача культурай фу Іалашде дезаш да республика колхозашкеи совхозашкеи. Из илли лухкта тІалкхоячашьь. Февраль бутт тІакхоячаш ... фу лайрхІача из 96879 центнер дар. Мухая цхьоалагІча класса ... 44538 центнер, шоалагІча класса — 37231 центнер да.

Йоаггіа йоахо бІаьсти йача культурай фу Іалашдара Наурски района Ленина цІерагІча, «Россия» ахача, Сунженски района «Победа», «Путь к коммунизму» ахача, Малгобекски района «Кавказ» ахача колхозашка, Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе. Ва ... фу Іалашдара бахкаш Малгобекски района «Ингушский», Урус-Мартановски района «Гойтинский», Наурски района «Терский» совхозашка, Шелковской района Менжински цІерагІча, «Красный пахарь», «Путь к коммунизму», Сунженски района «Красная Армия» ахача колхозашка.

Цу боахамашка Іалашдаь деррига фу дІадуча боарама цхьоалагІчеи шоалагІчеи классагІа да.

Цуна цхьана колхозий, совхозий дукха кулгалхой ба бІаьсти йача культурай фу Іалашдела тІехьатетташ, ...

[illegible]

кортбоахама культурай ... кондици йолча фуна ... доархІаме ... кулгалхой.

Дукха кхочамбоахарах да «Самашкинский» совхоза Іалашдаьча горока фух тІадерга дилача 83 процент дІаде пайдане дац. Фух бахьан! Боарамаз совгІа тІоадаз йоаллаш ... обработка яь фуна.

Из фу дІаде пайхана долчех ... Цхьабакъда цу гІулакха хІана ... совхозе.

Планага хьежжа кортбоахаша культурай фу тІадара тІаро шера лоаяча репродукцех долча фуна ...

...цхьоалагІча класса 411 центнер мара дац, 190 центнер кенигашка 1494 центнер городен фу тІадарга далача дІаде пайдане дац.

Шоашта хьалу фу ... стандартагІа хилац ... СССР кортбоахама Министерства хІара шера хоам бу, ...

[illegible]

КПСС ЦК ... 4400 тонн комсаш чу а сна ... дІакхаь социалистически доахар тІалаьйна «Наитеречный» совхоза ...

—ХІара гонтара тІаро ... 57,7 процент ... — Р. Хузиев. — ...

[illegible]

ЕЧА ЙОАКХОНГА ХЬЕЖЖА

Къаьстта дика къахьег механизаторашь. Еррига юрта боахама техника тоаь ьакка хинмарах 10 январе рапорт делар цар совхоза директора, парткомага, профкомага. Техника мишта ...

[illegible]

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА—СОВГІАТ

Нохч-ГІалгІай респотребсоюза правлени гостерговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкома цхьаьна республика потребительски кооперацен организацешта яхьа 1974 шера IV-гІча квартале социалистически яхье котбаьнна ... бела 10 коллектива.

Роспотребсоюза правлени профсоюза ЦК ... Грозненски ... коллектива (правлени председатель И. И. Загупаев, ... МК председатель А. М. Наваев).

... Ачхой-Мартановски района «Коопунивермаг» объединени болхлоша (директор Э. Д. Усманов, профсоюза МК председатель Х. М. Габуттаров).

... А. ЕВЛОЕВ, Роспотребсоюза организационно-массови балха отдела инструктор.

МОСКВА. Планетни улица тІа я моллагІа ... йоаца школа. Юкъера дешар даьккха баьнна ... искусство Іомае. Шина шера 16 предмет Іомаду цар, — политэкономи, профессиональни психологи, кхыча ... дисциплинаш.

Школе дукха йола кабинеташ оборудованеца ... «тренировочни классаш» ... практически занятеш школа ... лабораторе ю. ... — «Арбат», «Прага», «Украина» ахача ресторанашка, города ... общественни кхача ...

Школа хІара шера ... 500 болхло ...

СУРТА ТІА: школа банкетни зале мастера В. Д. Пушкой ... практически занятеш еча хана.

В. КОШЕВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

РАКЕТА «НУВР ТИЛЛАР»

35 шу хьалхагІа — 1940 шера 28 феврале эттара хьалха сигала бахаб С. П. Королева конструкцега хьежжа хьаьча ... реактивни двигатель латтача ракетопланаха.

Дерригача дунена йоза космонавта Гагарин Юре цІи. Эггара хьалха цо хобаьккхаб ... Королев Сергей Павловича конструкцега хьежжа хьаьда ракетаца орбита тІа дахкача космически кемаца. Цхьабакъда из ... инженераша, болхлоша ...

...ета. Из телла ... летчик Федорова Владимир. Из вар ракета «нувр тилла» эттара ... Сигала кхача лаьрхІаде ... Федорова Владимира ...

[illegible]

НАРСАШ ШОРТТА ХУРГЬЯ

[illegible]

Ю. ЮСУПОВ.

Л. ЧЕТВЕРИКОВА.

М. ХУМАДОВ.

(АПН).

МАЙДАНАШ

Крыма коммунист Ю. М. Тавакалов корта латтача Херсонски форда торгови порта доккхай ... комплексни бригадо цаІ шера задани кхочашдаьй ... рапорт делла. ... Варановский корте латтача Ильичевски форда порта доккхай бригада ... 604100 тонн ... 144,3 процента ...

Херсонски портовиках ...

СУРТА ТІА: ... Г. ШЕВАКИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КНДР. СУРТА ТlА: Пхеньянера культура халкъа дворец.

ЦТАК — ТАСС сурт.

ЛОНДОНСКИ БУХ ТlА

[illegible] шу хьетlадоагlача денойкъа Темза хина къулбехьа [illegible], британски парламента [illegible] латтина «Святая Мария» ялача килиза чу дала. [illegible] чlоагlа та[illegible] бохкуча ракхьийн за[illegible] Цига а тlехах баьцца, а цlогlа шоаш деча гlуланашта тlера а баьха цхьан цlаьхха йоккхача хатаро уж бlаьи бола нах укказа вlашагlтехаб, аьина хеталора. Уж нах багlар дахчан гlеидаш тlа шовлахарча цlеношка ву[illegible] багlош тlа, е дукхьдаь [illegible], тишача талеш тlа, [illegible] паханашц тlа, къича [illegible] вакъе. Лаккха, [illegible] сайна кlурва.

1974 шера тlеххьарча деношка сайна цlаккха нах гулбенна хургбац хьалха, цук киназа чу хlанз хаина йола приют йалай укказа цlа доацаш бараште лаьрхlа. Гlулаях севах латт аьлча, из латт цlа доацаш лелача нахa доккха цlейш хула ха втгава халагlа йола ха халеоах. «Кроюня сеавсна» яхачев къычев наьха къахетам берий обществаш наха байсаш йоаха моттигаш лlаьъува, дlа-аьа лелавр хувнешта чlеглш тох. Цу къахетама учреждений болвлоаша мукъа ля дах цlей шоаб девала юкъе дездара.

Миччa тайпара а укх шера этта хьал тоацара, массехк кlира болх бергболаш Лондоне вlашагlъеллар «Кризис на рождество» аха лаьрхха йола общество. Цунна боаьо елар цlа доацараш ха а йилла «Святая Мария» яхача киназа чу массехк дн доаккхаргдолаш баха ховщабе. Эдели йоахьеш вр, хlаьта цхьан телевизионии кампанис, сов хамаьрша кинна, цlа доацарашта лелае телевизорш елар.

«Общество лелах къахетам бфо да деьархlийчох цхьан цхьан газето хоам баьбеие а киназй баьдача зала чу 800 сlг гулбеар рождество дездаяхьб. Бакъдар аьлча, лондонски дукха ээараш болча цlа доацаш леларсх эlаммига дакъа мара дацар из. Къабараш «Святая Мария» хlаlша па ходш е сок тlехьа хеза биса хилайбор.

Падли Кеннел цlа йолча цьвен за хlача сага шиб вьтуа [illegible]. «Дlа уйла ел оаш шоаш, — йоах из, — из киназ хиинадепаре даим кулача моттиге — Чэрингкрос уйрие кlала рождество дlаладер дезача оттаргвар со. Йо шерья тlехьаьккав Кеннел Цхьан хана хьаб тхов-хlийла хургхларга дог доахий 16 аьйна кьача хеттара гlайгlане вела а сакна хеттар далерий жоп ду цо: «Эггара къегlа долча горингах аз наг-нагахьа болх бенн долшкхаро дукка дукантlа нии йоахкхагта воа жпа?»

20 шу дьхние шотландец Том Макгравски дер дайна лела шоллагlа шу да. Лондонски «бух» кlалара ше хьалваргхьдаред тешаш аий хз? «Магахь сайна тайьа нах бола хlаий лочкъае сайна харагlдоале»,— жоп ду цо, цlенхаштта йоах а бегаита йоах кхетадо хала ла. Кхи дlахо теша вац Макгравая даим бергболаш шайна дика болх кийслургхвлараха цхьан хана шиб тховкlийле хургхиларахл. «Святая Мария» йолча каст-каста боатlеш бараштa юкъе шоай тховкlийле lалашъе йиш йоаца болхлой а бар. Кхьметтел дика алапи эцаш вола квалифицированна болхло а шe деьакхача ахчах 30—40 процент дар чуlеча моттигах дlадахи дезача отт. Цуа сов гlа дукха ха я Лондонех яхича городашкен царие мах тела могаргдоле хвартираш па тоъа.

Бакъдар аьлча, лондонски столице чуlеш сиг воацаш даим 100 эзар гаргга нах баха йиш йола цlеношлатт. Официальни цадешка дlалача хlара дар шкенна шера латташ 9 эзар цlа латт даьсса. Цхьабахьда цу цlеношка баха торо йолаш бац юкъера хьал дола дезаа.

Рождественски бийса йоахa моттиг дlашаlтехьаьккхарех цоl волча Уайтле йоах, киназ чу мел гулбеннараш «дlабаьвна нах» ба. «Даим цхьацца во тlадарах кхераш хlара минута дог тохадолийташ дола вай общества вахар лайнадац цар. Уж кхьметтел сатувса а йиш йолаш бац жехд хьакин руэкъах 80 процент дар кара долча бернитача алтайчанах йиьавь процент мара боацача нахa вахарга.

Из дlекьоала дукха ха йесапар тхо киназе дlакдаьчача хана. lурре дена дlахайта тиивадер киназ дlекъоалаш долаe массавар цигара дlавахо везила а. Цхьабакъда меттахьа па бовлаш багlар бlаьш нах. Тlох йаала, вувхаш хьалйизе кlисен lаьржа тхова болча моттигаш кхы дикагlа цlа дадар цар ериигача городе.

В. ВАСИЛЕЦ,

ТАСС корреспондент.

Лондон.

«Йоккхача Іоажалах» массаза а бувца оапаш

«Цlа доацаш диса хи кlалгlолла лела лодкаш» наг-нагахь, дукхьлъух натовски инаралашта! «Афтенпостен» яхача газето йеа хоамегlа, норвежски фиордашка ух уж цкъаза, кхьметтел хи-вура доаьвара а дукха.

Цхьабакъда «Афтенпостен» дешараша моагlе а дена белгалдьаккхад, сийнача фордашкара баьде гlоэзараш каттал баьде хоавашц норвежски парламенте лерхе бюджет, тlена гlулакхашта «доагlаш» хьайшл керда ахчеш чlоагlдалe хьалхагlа массаза а гучадуваш хилар. Норвежски фиордашкара довзаза диса хкица хи кlал гlолла лела лодкаш моттигерча журналисташта дайзад «натовски бовбашкаш» хиларах тарра. Иштта теркадаьд «а-ля Брюссель» яха бовбаш, массаза яхар мо, цхьан тайпарча соусаа хьалхашка кхухьаш хилар — «Малхбоалехьара кхерам».

Цхьан оалеc кхочам ца а хулаш, НАТО брюссельски штаб -кваpтиерча стратегаша, фиордаш йита , йита, лаьттал тlа дlайолтьай «кхерам тlатувсара» операци.

Укх тlеххьарча хана норвежский кертош тlа каст-каста ек натовски сиренаш. Къамарг мукъайоах НАТО-с, «Малхбоалехьара кхерам» совнагlа дагоболийтар дукха мальца баха нах бомбоубежищашкарча сирните а хьелаш. Цхьабахьда моттигерча аьттеьарча газеташа дукх ха йовццаш цедьнна налоа Осло баха нах «натовски lимадашца» сов дlаlдмарах сагалирча кхерамах деш дола хозмаш вlалла теркал а ца деш лел улицашка гlолла, ахаш. Иа вlалла метаргдолаш дац, аьина лаьрхlад НАТО штаб-квартире, тlаккха цу «Афтенпостена» оагlош тlа [illegible] «Шоанагlа [illegible]» тlа бlарча ши оагlув дlалаьйна «Къилбаседен Норвеге оборона» пlайнаш.

Хlаьт, сенах норвежла вейна дикагlа кхетадара советски Коланси ахгlайре-карт дахкхад норвежски гороланта Тромсена, Киркенеса, кхычарна, тlиерзаь латт ахаш йолча танкий, самолетий сурташ а декха. Цу цхьан хана газете хьахайнаю «Бась хилайна йиса» «кхерам тlатувсача» советски самолетий, танкий, кхычарий дукхьлах йола астрономически данием, цу дерригача кlамашта оцийлача тlена» хоаашкара терминаш юкъе кхухьаш. Статьяна юкъедаькьа советски я яхаш волча, ши кlагlоала лелалуча танк сурт. Перископ теркалъелаш! — яхаш норвежкаш тlахьаш «Афтенпостено». «Шоэлагlа хlаме тохар» ехача хийа цук сов гlа, норвежнаге йиш а Коласки ахгlайрен тlарча гlашной подразделенех «йокха Іоажал» мара хьича тайпара оалая ха.

Статьяна тlагlолае кагийн елацаца къахь «Политика» аьина рубрика оттаяй. Тlахьаш нах уизарбоахача натовски гlовзраша уттаеча кlура порйон, тlехьашкара ха хала даццу тайпара «политика» хьия гlулакха лелаеш я, «Малхбоалехьарча кхерамах» лаьца, шолш тlеша гlулакхашка дlаухийтача ахчашах норвежски столице дlайолаавкчача торгаштен фуинагlа даь а бехкало лаха гlерташ, массаза а а бувцача цу оапаша лерхlар ё хоаш да.

Осалла оккъерчa цхьан ёте ла фафе массаза а яхар мо, норвежски тролаей, авианосий, кхача сувенирий традиционни бlалгlилгаш йоххаш хиинача метте, цlаьхха дага а доладь хьаьттар «Мираж», «Старфайтер» яхач , а кхича а тlема самолетий запасной оатхалий выставка. Кхеста баьлар штатски форма юкъе а натовски кепаш йолаш бола бизнесменаш. Торгаш йоллешдий НАТО тlема-фегарча цlавита керда аралаьйнача самолетий аргlанара парти эцара... Торгаш чакхйоалаш датт, дlаьта цестта бохчилгаш даст , дезаргда массаза а цалогаш тийгхарий.

В. ВАРЕНОВ,

АПН соб. корр.

Осло.

ФРГ. Золинген яхача городе — Рура йоккхагlъярех йолча промышленни центре — традиционни «Германски коммунистически парте кlира» хьадалдар белгалдеш дукха эзараш болча къахьегамхошка а манифестаци.

АДН—ТАСС телефото.

КОНКУРСА ИТОГАШ ЯЬЙ

Нохч - Гlалгlай АССР журналистий Союза правление бюро «Вай делае хиларa — из да дикагlа къахьега, доттагlал чlоагlдар» аьина сокхна кхайкхайча конкурса итогаш ваь.

ХЬАЛХАРА ПРЕМИ — 70 сом дьоладаь журналиста Г. М. ПОГИБЕЛА, «Ориконосий» совхозерча доярах цо яьаьча очерках («Грозненский рабочий» газет).

ШОЛЛАГlА ШИ ПРЕМИ — хlаранар 50 сом а болаш хьожавай «Цlе байрахъ» яхача гудермески районни газета отдела заведующега ДЖАМАРОВ ИДРИСАН, «Иштта а цуи [illegible]» яхача очерках (республикански газета «Ленинец некъ»), Грозненски телевидение студе воккхагlа вола редактора Я. В. ВАХСЕЛЬБАУМАН Центральни моттигерча телевидение гlолла хьехьача «Нохч-Гlалгlай АССР къахьегама денош» яхача цуи кинопрограммах.

КХОАЛАГlА ЙИЪ ПРЕМИ — 40 сом хlаранар а болаш хьожавай: Грозненски ремонтно-механически завода токара М. И. ДАРСИГОВА—«Сайле хийле шуи, болхлой кулгаш» яхача корреспонденцех (республикански «Сердало» газет): «Грозненски рабочий» газета отдела заведующега В. Д. БЕЛОВЕЦКЕНА — «Гоинa, Баузе вовза» яхача очерках («Грозненский рабочий» газет); республикански радио воккхагlа вола редактора Х. Б. САРАКАЕВА — «Накъах, накъах» аьина геологех цо язъяьй очерках; «Ленинa некъ» яхача Шаро-Аргунски районни газета редактора М. Х. ЗАНГИЕВА — «Берсукински трактористаш» аьина цо язъяьй очерках («Ленина некъ» яха районни газет).

Хlаранар 20 сом а болаш премеш еннай: «Цlе байрахъ» яхача гудермесски районни газета литсотрудника АКБИЕВ ХАВАСА — «Толантара толант» аьина цо язъяьча корреспонденцех («Цlе байрахъ» яха районни газет); «Ленинец» яхача Советски районни газета редактора заместителя ТУГАЕВ ТАМЕРЛАНА — «Коммунист» аьина цо язъяьча корреспонденцех («Ленинец» яха районни газет).

«Тlеххьарча шера ударни къахьегам» яхачех «Цхьакха вениевнавац, хьанхини дицделадац» яхачех темех кхайкхача керданча конкурсий хьалха газеташ тlа кепатехий телевидение радиоя гlолла дlадовзаийтаргда.

ШЕРАШ, БlАЬШЕРАШ, НАХ...

ЖlАЙРАХА ЧlОЖЕРА РЕПОРТАЖ

ЛАЬЖГ-ЮРТ ехьаш бола къахьа юхе да малхара каш. Цкъарчоа хетаду lаршхи чlожарча довкъацна декьа а сехьа а доалхача бlаьшеру тойнарех кашенех аз оlалла эреш я дин аьана: хано lарждааь хкерах дитта неваш, тlема аlоахий сакин слешна lоагъзел гиала дагlаш дола тхов. Цхьан хала байнеа шеха тlехкаш. На дерригa а массакхаьа сакна да, яхьиветара дlааийкахача: хина дlачувоалача мотте гlаилоа марххаш сонача тlома тlа а вlегаш а доаржедаь тlатоlадаьча аьтта култа лер. Нохч-Гlалгlай цачахьаьаккхел университета историческa факультета студенташа арглl-аргlагlа шоай кулгаш дуст цу лерана. Цхьабакъда тхох хlаране хулг вlалла дьттеха яхачац къьвиача заман доккхача кулга.

— Гоазанчac' цe тlехьвалита цоц ца валийта лер йитай, — йоах шоргтига аьочно исторически факультет чакхьацахача Точиев Мусас. Лаьжг-Юртарча школе хьехаш , истори доазара тlаккуваш а ва из. Чlоагlа сакъерзане а доархlане а хилар бахьан долаш багахбувцамаха къьмачa моттигехя цо даь йовзонаш дахьаа дунгара дийха Ленинградера баьхкача этнографаша.

— Боамьала аьнча отта-и дацар массеза шера хьийга къа дlаввае, — вовлакъаш Муса, — хlаьта а вай вовш па дича хьан новкъостал дерадо вай истори дошо?

Дийшам, хьакъах доавиа, шера кхетам болашa, цунна цхьанa вай республике эттара хоагlча моттигех нaj йола Жlайрахa чlоже дукхалешна сиг оа из.

Укх тlеххьарча шерашка цу тамашийнача моттигашка вахе вийс ца душ лийшавар со. Дукха дар хlане цига вахарна аз дийза хlамаш. Хlана аьлча, алхха хоа lалаш хина lаu Жlайраха. lаршхи чlожь чlоагlа ех бlаьшерий оаз. Уйлаца сатем лац ехача вlовналиа, гlалай юртоша, къьестьа аргlача нах тубаьзачa гlалаша, цlей деадеш хичнача могтигаш, малхара кашмаша. Цхьа бахьан долаш аьиц цу районах исторически заповедник. Цхьа бахьан доваш дан оаха укхаа лаьмкхача 10 дийнахь тхох 15 туристий групаш кхетар а. «Мичара да шо?» — хеттар царга студенташа. «Грознерa», «Нохч-Гlалгlайчура», иштта дар дуккагlчар душ хина доп. Цхьабехьа вай мехкахоеа совгlа, цига баьхкабар Ленинградера, Курскера, Сибаргlара, Волгоградера, Ростовера, Воронежера, Запорожьера туристаш. Фу хьо вай лоамаш дукха дезарашe шоай дагахь, цига дlа? Цар дlахьо дешаща дlавла йиш йоаца хоза ча lалама сурташ, дукха оваш йолча луа-кхера массалахьe нlейоаржаеш оа ший оамал йолча lаршхи ма бола музыка. Цунца цхьаний иштта дукха нах леле туристически накъаш лерагlа тоадаь на хилар ах, республика доккхий «Путеводитель» ца хьакраа хулаш дола хьехетар а. Туристашта бlаргагу турпала а, цунна цхьана къьбача заман оамалаша хьийна я долча, бокхача къахьегамца кхелла въ вайнльха истоpe оагlонаш.

Лаьтта лелахра дахьича хершaша (террасаш) аьга а бовай оагlонаш. Кхерах йоттар сигала урагlа ахийтай бlаьшвlоопаш. Шачкха йоаргаш уж гlиш лоа хьалахьарий сийла. Цар вай кхайкхю лоамарой вахарах хоттамукъалелеч тlакхувла гlайотарашта! Эзау цхьакха а: дукхен нижъахае къахьийга ях итташ вlоовнаш ахьача, юкъара ахча чlоагlале сакна йоацаш, хlара вlов шиа гlуxих кхоачамара дальрlа йовла. Кlоенга кийсац укказа - воалаха агlа ши вlов лов ду оагlонаш вlеши дукхаьаерзавь йолаш а. Цукха Нохч-Гlалгlайчоа лоамашка дукха гlалаш ткхаро вейна гойт, цкьа-даьс, уж хьалхаьрий lалашмато йоккха гонзал, архаьхарча моастагlашта турпала дукхьатьтoтташ лоамарой хилар, шоаагlа-дола, вlеши доавеш де, цхьенаш лекхеш, дакагlоала дьттаж, шоаш бахьан вlенй къаза кхоадаш доттхабеш тlайкха хиниара.

Эггара хьхча Маlт-Лоам йистерa lаршиа чlоже lочухьежаш агlа Маьтаlед а йовлаш, дь бозаш хиинача наьха тамашийна цlейш аlоаргта уйла еча сага алхха къьвхача заман тешалаш хина lаш. lов тlабаьмнача дар ненашта тlехьашкара бlаргагу, баьде, хьетаи лоха болаш, оаз боацаш нах хиина заиа. Из цlувнешта юрта йийтта заха гlалгlай довмашка дукха лаьттай. Лоамарош хьахха тlаама ца тугаш хиина бусалба дэ укказа котбаьнна а из зама дlаьыпа а 1,5 бlа совгlа шу мара дац. Цхьабакъда вслано цlувнашта метта маьждигаш хьалдар мара, наха е царгlето а, е хьакъал а денидац, вахар тоадара, хоалара хlама лаьдиц, lаьдала а дине а нарте дитгаршта юрта беттига, къьмин культура тенеста, из юкъарча бусалба, юкъарта кераста культураште тарье гlертига, кiи ды делабераша моастагlа лаладега — иштта да Аллахlа а Иссе Христа тlоечашу дукхача баьгех тийла нариа тlехьобеьмнарашта даьвна вбфкатa.

Нах дlабелла малхара кашнаш! Царг, хьажача кхоачам бовий бlарча юрташ, тайнаш лов уваш ихвага хкетале? Нохкалгара хоехаьта дошаш дуац доамарова уве ляхар кхийтача бала малхар, кашашка дlеехача манах. Дика да из, е во да? Гонахьарберш, гаргар бараш укx кlалхарбахара дола турпала гlулаха да из ,е цхьанита дорий новкъостал ца хилар бахьан долаш, ле хlама доацаш, зиярашe, моллаша, моагlараза шичох тешаш кlалбиcа цах хилар да из? Лоамо жов доллургдац цу хаттарашта, хlана аьлча, эггара дикагlча уйлаца сагo даь хlан , зарцахьдекха тергу «Дала хьаненой, дада шкa хlанйцаз» яхa хьеиар шиьхa кхетаме дино чlоаагlбеш шиача цу дьаьхaчаь цаиц.

Сибаргlарe туристашта бlарга а гуш оахош шlелаь кийчдаьча Фалхан-Юрта малхара кашага тьожаш да тхо. 137 сиг ва цу каше дlаееелав. Царех кхоалагlа дакъа 10 шерага дlакхачилиа вола берaш ва. Дукха заш «харца дала денииp» Халоча, къахача хина даь хилар бахьан, вахар хова кхелехьа ханаа хьалх укх дунеч ура дlадахaд уж. Иштта къхза хиннай малхара заиа.

Лоамарча готтача накъа таккагах Фуртовге хьалтlабовл туристаш. Цига линнаp С. М. Кирова. Цига вьаа гlалгlай революционер Ахриев Гlапур. Цуа памятника уаув хова хьаж йоагlача лоамах ниай кlорапаш йовх туристаш. Калгъa турпала сий делга дина lаu ва. Из да вай махкарча дерригача халкъашта ирaзе вахар lалашдаьча Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцева, Советий lадалла, дукхача къамех йолча вай социалистически цьчахьалкхенна дег тlара баркaа ахала.

...Хlанз хlара лоамав юрта школаш я, Клм тlа а тоаеш латт lаршхера курорт. Дика тоабаь никъ ба цига дlабодар. Цига тlа яздаь да: «Жlайраза чlоже — историко-культурни заповедника а чарахьала заказника а дакъа да», аьина. Эттар, тамагlча юрта а кхоач электричества бlоагlий. Цlена а чуро дииа тоадаь а да Жlайрахара, Эзмера, Лаьжгар, нах чубаха цlеноиш. Лекхера дешар дийша специалисташ, lилмай кандидаташ ба цlаьа тьалха йоазув па хоаш хиинача доамарой къонгаш, мехкарий. Иштта я тахандарча вахара оагlонаш.

Тахан хлиннад ахьлай хана тхона, археологех, ца тешаш оськхдаькна бlарахьийна Оагlара, Лаьжтара берaш Ахьмад, Аслан, Башир, Хьамид, кхидараш. Хlанз царех тха новкъостий хиннаб.

Къаьстта ала лов сона Лаьжге бахача нахах. Геттара дезе хьайший дей тlаийрар тхо цар, шоай квацка оахтавеш де бокъо елар, лаьтта оахкача шоаш новкъостал дора. Моллагlа доархlане - хlама тхона корадича тхоа а чlоагlагlа гlалбоахар уж. lалашмате хоза гlишлo яр цар тхога дьхьехха шоай юртера аlоа. Юртхоиа чlоагlа хьла хет цуи лард дукхахиехьара вйттla гlала тадха кодеина.

— Юрта гlала юхаметтоттие новкъостал дуалар тхона, — йоах цар. — Инженер, специалист хьадайтача оахош новкъостал а дергдар оаха.

Наьха культурни кхетам даккха шилара белгало а уж историе памятникаш лорады гlертш хилар. Къьмна памятникаш лорадеги — lалашмате бокхача лоархlаме гlулакх да.

— Оаха дошаркой уккаи юрта гонахьа хьажа болхача туристашца, — йоах школа директора Точиев Мусас, — хlане аьлча, туристаш а тайп-тайпара ба. Хlанз хlеагlа хул памятникаш телхадега.

lалашмате дохкка зулам да памятникаш телхадега. Фалханерчa гlалаш тlа, малхара кашашаш тlа, кхича памятникаш тlа бlеха чуloцаш бола йовзонаш даьд. Кень-Юртарча Султана, «Грознерча № 29 йолча школерча «Милорд Джон» ехача цхьан йовсаро, Горагорскерча Шахидов Володяси доккхий алапаш а дехкаш баьцларт , басарш хадьаь тоам бовд хешаш. Лира суд йоагlа цу тайпарча туристашта.

Цунца дувваденна хаттар етт: фу дош ба Жlайраерча историко-культурни заповедник а историе культуран памятникаш лорадара йолча Ерригроссийски общества Назранерча отделене я кулгалхой? Йоагlа бохьоаш дlаейнайй цер моттигашкара памятникаш лорадеe лоаа болча активисташта? Заповедника гlулакхаш-и царех мича доаa «Марша доагlалда» аьна пlакат хьалтохарах. Вай бувцача кулгалхой оагlоарахьара кхьбола болх уккаве бlаргагуш бац. Воагlеш бола тlаькoжах ца хилар бахьан долеш кийслу историе памятникаш телхадеш я геттара дохадеш я моттигаш.

...Укх наьхъа хьалха а тахна а вlаштlехьадаьлар тха lаршхи чlожера дукха моттигаш. Чlоагlа дог гlоздаьнна болх бора студенташа - практиканташа. Историкаш хила ловраштa чlоагlа пайдане я этнографически практика.

Тхоай болх чакхбоалаш оаха араийцар традиционни газет. Кораль техкча кlайвай сурташ, заметкаш, белаве байтаи, стахаш тlайолча йоккхача листа юхе латташ дигадох къаьст-къаьста а ца гуш, цхьан хадна дерригa лоамаш, дlахкача бlаьшерениii памятникаш, хlанзара нах, цар керда вахар гуате сага бокхача лоархlаме хилар.

В. ВИНОГРАДОВ,

исторически lилмай доктор, Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета профессора дехкараш кхоачашвер.

САЛАlАРА САЙРЕ

Укх деношка дукха нах гулбеннабар Магlалбика районе Инаркъерча № 12 йолча школа зале. Цига «Шовда» яхача эстрадни ансамбла концертага хьажа баьхкабар совхоза болхлой, пенсионераш, дешархой.

[illegible] Артистий говзала дакха мах бар дар—дlаьхдаь детта тlоараш. Къаьстта безаме тlийбар эрителаша республика заслуженни артист Ш. Эдисултанов. Чlоагlа ехелар цо дакхин ишкарча лекха ашараш.

Я. КАРТОЕВ,

Магlалбика № 12 йолча школа дешархо.

СПОРТ

ШИ ТУРНИР

Къилбаседа - Хlирайчен столице — Орджоникидзе ши турнир чакхъяьлар. Къувсалуш хилар шоай лоlамах кlалтохаргах детарах.

Кхелетараша юкъе Российски Федераце хьалхара моттиг яккхара къовсам хьалха хилар. Цига дакъа доацаш хилар Нохч-Гlалгlайчера яхи атлет. Дозал 75 килограмм йолча спортсменашта юкъе шоллагlа моттиг яьккхар кхелетарашта юкъе Европа чемпион волча Юнусов lаьдас. Иштта 87 килограмм дозал йолча спортсменашта юкъе дика толам бьаккхар Тангиев Махьарал, Цо а шоллагlа моттиг яьккхар.

* * *

Цуа тlехьагlа цига дlайоккхар шиь лоlамах вlашагlтохача «Буревестник» цlа йолча спортивни общества Российски совета хьалхе яккхара кагирмой турнир. Цига дакъа лоацаш хилар Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета студенташ Зубайраев Шиигия Шапиев Хаваж.

Дика толам баьккхар йига Ш. Зубайраева. 90 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе чемпион хилар па. Кхоалагlча моттигах тоам бе байзар Х. Шапиева.

Цу турнирашта , атлеташ кийчбар ва СССР-а спорта мастер Идигов Сулимбек.

Т. КРУНУРОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуьрйийкара гимнастика. 9.30 — Кердадараш. [illegible] — Босбола телевидени. Пианерски концерт. 10.30 — «Са доацаш гlулакх деш вац» яха художественни фильм. 11.30 — РСФСР пачхьалкхен «халкъий коллективай телевизионни фестиваль. Пачхьалкхен уральски эрсий халкъа хор. 14.00 — Передачай программа. 14.05 — Босбола телевидени. «Прибайкальи хьунашка» яхача lилманопулярни фильма премьера. 14.55 — Обществоведение. «Суд а прокуратура а». 15.25 — «Война [illegible] довзаргва». 15.45 — Горький. «Италех дола фаьлгаш». 16.15 — Босбола телевидени. «Объектив». 16.45 — Шахматий школа. Лоазaболлатрий класс. 17.15 — «Орлечок» яхача телестуде юнкораш. Советски Союза Турпалаш Зайцева вlашагlкхетар. 18.00 — Телевизорацка хьожараша хеттараш ду, критика ю, къайлахаду...». 18.35 — Маlлмий ленински университет. Хlанзара ха а хlанзара хадара нах а». 19.05 — «Кто ихалсаг» яхача телевизиони художественни фильма премьера (Италия) «1943-ча шера вlашагlйолтаг» яха шоллагlа фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Вай адрес Советски Союз да». 22.30 — «Поэта Маршаковчина творчестве оагlонаш». Пиестейчa — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.30 — «Уназдlене» (нохчий меттала). 17.50 — Киножурнал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Пхьабуаргаш уж дацарь». 18.30 — Документальни фильм. 18.45 — «Нохч-Гlалгlайчу гlолла». Информационни программа (эрсий, гlалгlай меттала). 19.05 — Ленинградерa культура Дворецa кaьаа опери театра солистий концерт. 20.05 — Хьалхара эрсий революци хьайнача хана Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша доаттаба къонсам. Исторически lилмай кандидата Хасбулатова выступлени (нохчий меттала). 20.30 — Телевизионни фильм. 20.50 — «Хоахча дуна тlа».

28 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. — Іуьрйийкара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Орлёнок» яхача телестуде юнкораш. Советски Союза Турпалца Зайцевa вlашагlкхетар. 10.15 — Телевизионни документальни фильмий программа. 11.25 — Босбола телевидени. «Поэзия». Братынский. Передача дlадаьу поэта Маширов. 14.10 — Передачай программа. 14.15 — «Муса Джалиль». Литературни сурт. 15.00 — «Дай махка гlолла». «Малхбоален Сибаргlара территориально-производственни комплекс». 15.30 — «Доиш ду lилмайхоша». ОССР Пачхьалкхен преми лауреата академика Алимарина выступлени. 15.50 — Босбола телевидени. Литературни произведени экрана тlа. [illegible]. «Анна Каренина» яха художественни фильм. 2-гlа серий. 17.00 — Сийлахь-йоккхача Котелла 30 шу дизар. «Комсомолашка са къьмах». Вай долча кхьачагlа ба комсомольски халкъ республикански фестиваля лауреаташ дикломанташ. 18.20 — Киножурнал. 18.30 — Босбола телевидени. «БАМ никъ дlабоддалар». 19.00—Босбола телевидени. «Иля-75». 19.20 — Босбола телевидени. «Кто ихалсаг» яхача телевизиони художественни фильма премьера. (Италия). «Автомобиль» яха кхоалагlа фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Известия» газета приз яхача хоккеях бола дунен халкъашта юкъера турнир. Швеци сборни — Чехословаки сборни. Шведера трансляци. Пиестейна — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — Телевидение Волгоградски студе передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Самукъане меттаи». 18.30 — Киножурнал. 18.40 — «Нохч-Гlалгlайчу гlолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.00 — Хоамаш, реклама. 19.05 — Сийлахь телевизионни доска. 19.15 — Документальни фильм. 19.35 — КПСС Центральни Комитета 1974-ча шера декабрьски Пленума оцаш кхоачашбе. Шалински района XXV партсъезда цlерагlйола [illegible] (нохчий меттала). 20.05 — Шена бераш. 20.15 — Телевизионни фильм.

РАДИО

27 февраль

6.30 — «Юртара вахар». Советски кхоаша lелашн де хийча а юрта боалам техника (гlалгlай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республиканскии газетий обзор. 8.25 — Са республика яхача шалc концерт (гlалгlай меттала). 8.50 — lилма-техническа информаци-75. 17.00 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Бахха минута нах бе» яха корреспонденци (гlалгlай меттала). 16.30 — «Боллхой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — Клуб а производства новаторaш из яха корреспонденци. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала). 18.40 — «Шовна» [illegible] яха радиожурнал (гlалгlай меттала).

28 февраль

6.30 — «Юртара lуьре». Механически мастерскенца гlолла радиорейд. 6.40 — Ашараш. 7.20 — Республиканский газетий обзор. 8.25 — Шалински района юрта болхача хьалкьаттараша дола концерт (нохчий меттала). 16.00 — «Къарбате харп дарбаш хелхара» яха Галаева дувнар (нохчий меттала). 16.15 — «Верхнеплодье са наха доттагlий палаш». Калкински радиопередача. 16.30 — Сибарена. «Патетически оратория». 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республика гlолла Грозне хутталуш моржаш а йолаш, йовчан а йолаш, lуйрийна къилбаседехьарча районашка дохк а доаллаш. малхбузехьара секунде 5 метрга кхоачаш чlоагlа мух а къехкаш ха хилеа фегаря температура республика гlолла 1 градус йlовхалгара 4 градус шелалга, Грозне 2 градус шелалга кхоачаш хилеа тарлу. 28 февраля 3 марта кхаччалца моржаш а йолаш ,наг-нагахь мха а екхаш, лоадама йовчан а йоелаш, сьхьацнайолча моттигашка дохк а доаллаш ,малхбоалехьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а чеккхаш ха хилеа фегера температура буйсанна 9—13 градус шелал йолаш, денойкa 1 градус шелалгара 4 градус йlовхалга кхоачаш хилеа тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 9 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-41-90; редактора зам. — 3-30-11; бокътонлана секретара—3-34-30; партийни вахара культуран отделий — 3-61-40; промышленностя отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; писмой отдела — 2-60-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отдела партийной жизни и культуры—3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-60-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет доацаш хиллавеш, [illegible] шоаттаи [illegible].

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/24. Типография из-за «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/24.

Заказ № 1467.